

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av lagen om statens pensionsfond och 25 § lagen om
statens affärsverk**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att pensionsavgiften för arbetstagare blir permanent från och med ingången av 1994 och att stadganden om detta fogas till lagen om statens pensionsfond. Samtidigt föreslås det att pensionsfondens förvaltning utvecklas så, att fonden har en direktion där arbetsmarknadsorganisationerna är

företrädde. Enligt förslaget skall direktionen besluta om fondens placeringsprinciper samt ansvara för fonden.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1994.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Fram till 1990 finansierades statens pensioner i enlighet med ett fördelningssystem. De årliga pensionsutgifterna betalades med budgetmedel. Fördelningssystemet innebär att ingen förberedelse inför de framtida pensionskostnaderna sker genom exempelvis fondering, utan årligen reserveras endast så mycket medel för pensionerna som behövs för utbetalningen av dem.

Vid ingången av 1990 trädde lagen om statens pensionsfond (1372/89) i kraft. Lagen innebar att staten genom fondering började bereda sig på de framtida pensionsutgifterna och en utjämning av dem. På basis av ett system med full fondering började pensionsavgifter uppbäras hos statens ämbetsverk, inrättningar och affärsverk. Inom detta system är fonden med dess ränteinkomster tillräcklig för betalningen av de pensionsförmåner som vid varje tidpunkt har intjänats, dvs. att pensionsavgiften helt motsvarar det nya pensionsskydd som tillväxer.

Vid utgången av 1993 hade ca 12 mrd. mk fonderats i statens pensionsfond. Enligt lagen

består fondens inkomster endast av pensionsavgifterna från ämbetsverk och inrättningar och av avkastningen av fondens medel. Under 1993 är en lag om pensionsavgift för de anställda som omfattas av statens pensionssystem (1005/92) i kraft. Enligt lagen skall den pensionsavgift på 3 % som uppbärs hos de anställda ingå i pensionsfondens inkomster. Ur fonden kan som täckning för statsbudgeten årligen överföras tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning hos staten. De återstående medlen lånas till staten.

Vid den inkomstpolitiska uppgörelsen för 1992 kom parterna överens om att arbetstagarnas pensionsavgift skall bli permanent från och med 1994. Samtidigt enades man om att arbetstagarna skall beredas möjlighet att vara med och besluta om användningen av de medel som inflyter via arbetstagarnas pensionsavgift. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har genom lagar 559—561/93 redan stiftats om arbetstagarnas pensionsavgift.

Den 1 januari 1993 trädde lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag

(1341/92) i kraft. Lagen gäller sådana omorganiseringar av statliga bolag där minst 200 personer i tjänste- eller arbetsförhållande samtidigt överförs från statens tjänst som s.k. gamla arbetstagare. Den pensionsanstalt där det nya statliga bolaget har försäkrat sina anställda i enlighet med lagen om pension för arbetstagare (395/61) skall på grund av bolagiseringen betala överföringsavgift till statens pensionsfond i 10 års tid.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Vid sidan av arbetstagarnas pensionsavgift får fonden medel utanför statsbudgeten dels genom ovan nämnda överföringsavgift, dels av statens affärsverk, vilket innebär att fonden inte längre gäller enbart den statliga sektorn. I den inkomstpolitiska uppgörelsen enades man om att statens pensionsfondering bör utvecklas enligt samma riktlinjer som gäller i fråga om arbetspensionsfonderingen inom den privata sektorn. Avsikten är att arbetstagarna skall kunna påverka placeringen av de medel som uppbärs genom arbetstagarnas pensionsavgifter. Därför borde de nuvarande placeringsprinciperna ändras så, att fondens medel skall kunna placeras utanför statsekonomin.

I denna proposition föreslås att i lagen om statens pensionsfond intas sådana stadganden om arbetstagares pensionsavgift som skall gälla från och med 1994. Vidare föreslås att fonden skall ha en direktion som beslutar om principerna för fondens placeringsverksamhet och som svarar för fonden. I direktionen, som enligt förslaget utses av finansministeriet, skall de statsanställdas centrala personalorganisationer vara företrädare.

Vidare föreslås att det skall vara möjligt att för personer som omfattas av statens pensionssystem anordna pensionsskydd som avviker från det lagstadgade pensionsskyddet. Enligt förslaget skall statens affärsverk få möjlighet att låna medel bestående av affärsverkens pensionsavgifter; vid detta förfarande skall i tillämpliga delar iaktas villkoren inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Vidare skall det vara möjligt att såsom tidigare överföra medel till statsbudgeten. Den andel av fondens medel som inte används för överföringar till statsbudgeten och

som inte heller placeras eller lånas till affärsverken, skall enligt förslaget kunna lånas till staten.

Avsikten med statens pensionsfondering är en förberedelse inför den markanta ökning av pensionsutgifterna som är att vänta i början av 2000-talet. Inom den privata sektorns pensionssystem är det långsiktiga målet att man år 2010 skall ha fonderat 1,5 gånger lönesumman på årsnivå. Mot bakgrunden av att statens lönesumma kommer att minska är det skäl att inom statens pensionsfondering ställa upp motsvarande mål som gäller inom den privata sektorn. Avsikten är att upplösandet av fonden skall ske genom utbetalning av pensioner och på ett separat stadgat sätt.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

År 1993 kommer den pensionsavgift på 3 % som härrör från ca 230 000 anställda inom statens pensionssystem att resultera i ca en mrd. mk. Antalet personer som omfattas av statens pensionssystem kommer att minska i framtiden. Å andra sidan är det meningen att gradvis höja de anställdas andel av pensionsavgiften. Därför är det möjligt att statens pensionsfond under de närmaste åren kommer att ta emot nästan lika mycket pensionsavgifter från de anställda som år 1993. Av detta belopp kan för täckning av statsbudgeten överföras högst lika mycket som man inom det privata arbetspensionssystemet använder för utjämnningen av pensioner, dvs. i praktiken omkring hälften. Av arbetstagarnas pensionsavgift återstår därmed årligen inemot 500 milj. mk. Beträffande användningen av dels denna summa, dels de medel som inte har överförts för täckning av statsbudgeten eller lånats till affärsverken bestämmer fondens direktion. Medlen kan placeras utanför statsekonomin, lånas till staten eller lämnas kvar i fonden på statens centralbokförings samlingskonto. Om det finns medel på samlingskontot skall finansministeriet enligt förslaget kunna besluta att låna dessa.

Om fonderingsmålet är 1,5 gånger den årliga lönesumman år 2010 innebär detta att man utgående från det nuvarande antalet anställda bör fondera något under 2 % av lönesumman. I beräkningen har fondens övriga inkomster

samt en ränta på 9 % beaktats. Detta förutsätter en fondering på ca 400 milj. mk till gängse pris under de närmaste åren.

3.2. Verkningar i fråga om organisation

Det föreslås att statens pensionsfond alltjämt skall skötas av statskontoret. Ytterligare föreslås att vid fonden inrättas en direktion vars utgifter betalas med statskontorets medel.

4. Beredningen av propositionen

Lagförslaget grundar sig på 1992 års inkomstpolitiska uppgörelse och på promemorian av den arbetsgrupp för statens pensionsfondering (finansministeriets arbetsgruppsPM 1993:15) som tillsattes med anledning av uppgörelsen. I arbetsgruppen var statens mest representativa personalorganisationer företrädare.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om ändring av lagen om statens pensionsfond

1 §. Enligt den nuvarande lagen är man beredd på betalning av statens framtida pensionsutgifter endast i fråga om personer som är anställda hos staten. Det är ändamålsenligt att pensionerna finansieras på samma sätt för alla dem som omfattas av statens pensionssystem. Statens pensionssystem omfattar utöver dem som är i tjänste- eller arbetsförhållande också de personkategorier som har rätt till sådan pension som betalas med statens medel och i tillämpliga delar med stöd av stadgandena i lagen om statens pensioner (280/66). Exempel på dessa personkategorier är personalen vid vissa privata statsunderstödda institutioner, personalen vid privata s.k. VALTAVA-inrättningar inom social- och hälsovården, lärarna i grundskolor och gymnasier samt personalen vid riksdagens kansli. Dessutom finns speciallagstiftning enligt vilken bl.a. Vetenskapliga samfundens delegation och vissa internationella samfund omfattas av statens pensionssystem. Personalen vid de i Finland verksamma nordiska institut som underlyder nordiska ministerrådet samt personalen vid Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö tillhör de kategorier som omfattas av statens pensionssystem.

2 §. Statens pensionsfond skall liksom tidigare skötas av statskontoret. Statskontoret skall enligt förslaget handha fondens praktiska angelägenheter.

I det nya 2 mom. som föreslås ingår stad-

ganden om fondens direktion. Fonden skall besluta om fondens placeringsprinciper och svara för fonden. Avsikten är att direktionen fattar de principiella placeringsbesluten, medan statskontoret handhar placeringarna på det praktiska planet. Direktionen skall svara för att fonden sköts på behörigt sätt och med iakttagande av gällande stadganden och föreskrifter. Direktionen skall utses av finansministeriet, som också entledigar direktiöns ordförande och medlemmar från deras uppdrag och som fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så, att fondens inkomster skall bestå av dels pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund, dels de pensionsavgifter som arbetstagarna betalar in samt de överföringsavgifter som hänför sig till bolagiseringen av statliga inrättningar.

Vidare föreslås ett nytt 2 mom. där det stadgas att för personer som omfattas av statens pensionssystem kan anordnas pensionskydd som avviker från det lagstadgade pensionskyddet. Inom statens pensionssystem har man från och med ingången av 1993 i fråga om nya anställningar övergått till ett pensionskydd, vars nivå motsvarar nivån inom den privata sektorns arbetspensionssystem. Avsikten är att motsvarande övergång räknat från ingången av 1995 skall ske i fråga om de anställningar som är i kraft. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har arbetsgivaren möjlighet att med stöd av t.ex. 11 § lagen om pension för arbetstagare genom frivilliga tilläggsförmåner anordna pensionskydd som

avviker från det lagstadgade skyddet. Det föreslås att motsvarande möjlighet skall ingå i statens pensionssystem, varefter pensionssystemen också till denna del skulle motsvara varandra. Tilläggsförmåner bör införas endast under exceptionella omständigheter och närmast om statens intresse så kräver. Enligt förslaget skall finansministeriet besluta närmare om grunderna för dessa förmåner. De avgifter som föranleds av tilläggsförmånerna skall betalas till statens pensionsfond.

Eftersom avsikten med fonden är en förbättring inför den markanta ökningen av pensionsutgifterna, bör fonden gå att upplösa genom utbetalning av pensioner när utgifterna för dessa är som störst. Eftersom man ännu inte exakt kan förutse de framtida behoven, föreslås att i det nya 3 mom. stadgas att beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att alla arbetsgivare vilkas anställda omfattas av statens pensionsskydd skall betala arbetsgivar pensionsavgift. Stadgandet gäller därmed arbetsgivarna för de personalgrupper som nämns i 1 §. Enligt den nuvarande lagen är det endast statens ämbetsverk och inrättningar samt — med stöd av 25 § lagen om statens affärsverk (627/87) — statens affärsverk som är skyldiga att betala pensionsavgift till pensionsfonden. Övriga samfund är för närvarande, med undantag av kommunerna, skyldiga att betala pensionsavgift till statskontoret. Den föreslagna ändringen stämmer överens med ändringen i 1 §. Enligt lagens ikraftträdelsestadgande stadgas särskilt genom förordning om kommunernas skyldighet att betala arbetsgivar pensionsavgift.

Enligt förslaget skall statsrådet fastställa grunderna för arbetsgivar pensionsavgift. För närvarande betalar ämbetsverken och inrättningarna i enlighet med principen för full fondering en pensionsavgift på ca 22 %. Den pensionsavgift som statens affärsverk betalar i egenskap av arbetsgivare varierar beroende på vilket affärsverk det är fråga om; pensionsavgiften uppgår till ca 19—24 % av lönesumman. I framtiden kan det beträffande t.ex. affärsverken uppstå behov att basera pensionsavgiften på någon annan princip än principen för full fondering. Enligt 47 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (677/82 ändr. genom 733/92) närmar sig pensionsavgiften för de i lagen avsedda inrättningar-

na årligen den avgift som har fastställts enligt principen för full fondering. För dessa inrättningar kan därför inte omedelbart från tidpunkten när lagen träder i kraft fastställas en avgift på basis av principen för full fondering. Därför föreslås det att lagen inte skall innehålla stadganden om full fondering. Statens pensionssystem är det enda arbetspensionssystemet som för närvarande tillämpar principen för full fondering.

Enligt nuvarande 2 mom. stadgas särskilt om pensionsavgiften för statens affärsverk. Detta blir härefter onödigt, eftersom stadganden om hela statens pensionssystem föreslås ingå i denna lag. Det föreslås att i 2 mom. stadgas att de arbetstagare som omfattas av statens pensionssystem skall vara skyldiga att betala arbetstagares pensionsavgift. Avgiften skall enligt förslaget vara lika stor som pensionsavgiften för arbetstagare inom den privata sektorn. År 1994 är avgiften 3 % av arbetstagarens lön. Det föreslås att även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Det föreslås att i nya 3 mom. stadgas om arbetsgivar skyldighet att i samband med löneutbetalningen innehålla arbetstagarens pensionsavgift av den i 4 § lagen om förskotts- och uppskjutningsbeskattningen avskatta lönen. Innehållning skall verkställas också på inkomst som är underkastad källskatt.

I det föreslagna nya 4 mom. stadgas om ändringssökande som avser pensionsavgift. Enligt förslaget kan ändring i tillämpliga delar sökas på samma sätt som när det gäller sökande av ändring i beslut på pensionsansökan.

5 §. Det föreslås att i 1 mom. liksom tidigare stadgas att ett belopp motsvarande 3/4 av pensionsutgifterna årligen kan överföras till statsverket. I överensstämmelse med ändringarna i 1 § skall dock såsom pensionsutgift betraktas den totala pensionsutgiften för statens pensionssystem.

Det nya 2 mom. som föreslås innehåller stadganden enligt vilka de medel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgifter i fondens bokföring skall kunna särskiljas från fondens övriga medel. Detta är nödvändigt för att arbetstagarnas pensionsavgift skall få samma behandling inom statens pensionssystem och den privata sektorns arbetspensionssystem. Enligt förslaget skall i momentet nämligen dessutom stadgas att av de medel som utgörs av

arbetstagarnas pensionsavgifter till statsverket får överföras till ett belopp motsvarande högst den andel som inom den privata sektorns arbetspensionssystem används för utjämning av pensionsansvaret. Detta innebär att man inom både statens pensionssystem och den privata sektorns arbetspensionssystem fonderar en lika stor andel av arbetstagarnas pensionsavgift.

Enligt föreslagna nya 3 mom. skall statens affärsverk ha möjlighet att låna medel av pensionsfonden. Inom den privata sektorns arbetspensionssystem har företagen en s.k. automatisk återlåningsrätt, dvs. de kan av arbetsgivaravgiften låna den andel som inte används för betalningen av de löpande pensionerna. Återlåningsrätten gäller inte den andel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgift. Av den totala avgiften får arbetsgivarna därmed låna 55 %. Enligt förslaget skall finansministeriet bestämma hur affärsverkens rätt till återlåning tillämpas i praktiken. Eftersom affärsverken inte ännu 1994 har stort behov av återlåning och då statens ekonomiska situation är synnerligen ansträngd, är avsikten att affärsverken inte ännu 1994 skall få rätt till återlåning.

I nya 4 mom. stadgas att den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Såsom i 3 mom. stadgas får arbetstagarnas pensionsavgift endast delvis överföras till statsverket. Fondens medel skall placeras på ett trygghande sätt och så att de ger avkastning.

6 §. I nuvarande 1 mom. stadgas att den andel av fondens medel som inte behövs för överföring till statsverket skall lånas till staten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen har beviljat. När fondens medel i statens centralbokföring har överstigit 500 milj. mk, har i praktiken de medel som överstigit 200 milj. mk lånats till staten. Fondens medel har alltid uppgått till minst 200 milj. mk.

Nu föreslås ett stadgande enligt vilket till staten kan lånas den andel av fondens medel som, utöver överföringen till statsverket, varken behövs för statens affärsverks återlåning eller för placeringsändamål. Avsikten är att i första hand alltid överföra fondens medel till statsverket, varvid en viss andel av arbetstagarnas pensionsavgift såsom ovan framgått måste lämnas kvar i fonden. I andra hand skall fondens direktion ha rätt att besluta om användningen av fondens övriga medel. I den

mån medel lämnas kvar i fonden föreslås det att finansministeriet liksom tidigare skall kunna låna dem för täckande av utgifter i statsbudgeten.

I 2 mom. stadgas för närvarande att på fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalas en ränta, vars storlek statsrådet beslutar så att den allmänna räntenivån och räntan som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare beaktas. För att begränsa de ärenden som statsrådet har att besluta om och för att tillämpa ett förfarande som motsvarar praxis inom den privata sektorns arbetspensionssystem föreslås det att räntan alltid skall vara densamma som räntan för försäkringspremielån inom den privata sektorns arbetspensionssystem

7 §. Det föreslås att 2 mom. utökas med ett stadgande om godkännandet av fondens bokslut.

7 a §. I den föreslagna nya paragrafen föreslås ett stadgande enligt vilket det skall uppbäras en årlig dröjsmålsränta om 16 % om pensionsavgifterna inte betalas inom ut satt tid. Samtidigt föreslås att dessa avgifter skall kunna indrivras i den ordning som gäller i fråga om skatter och avgifter. Stadgandet motsvarar bestämmelserna inom den privata sektorns arbetspensionssystem.

7 b §. Det föreslås att i den nya paragrafen skall stadgas om arbetsgivarnas skyldighet att till pensionsfonden lämna de uppgifter som behövs för uppbörden av avgifter och kontrollen av uppgifternas riktighet. Stadgandet motsvarar bestämmelserna inom den privata sektorns arbetspensionssystem.

1.2. Lag om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk

25 §. Det föreslås att 2 mom. skall innehålla ett stadgande enligt vilket lagen om statens pensionsfond skall uppta stadganden om statens affärsverks pensionsavgift. Det nuvarande stadgandet, enligt vilket statsrådet fastställer grunderna för pensionsavgiften, blir överflödigt i och med att stadganden om affärsverkens pensionsavgift skall ingå i lagen om statens pensionsfond och närmare föreskrifter skall meddelas av finansministeriet.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994, eftersom parterna i 1992 års inkomstpolitiska uppgörelse kom överens om att arbetstagarnas pensionsavgift skall bli ett permanent arrangemang från och med ingången av 1994. Det är viktigt att lagarna träder i kraft vid denna tidpunkt, eftersom det därigenom blir möjligt att av alla arbetstagare i landet innehålla samma pensionsavgift från och med den 1 januari 1994. Lagen om statens pensionsfond skall enligt förslaget tillämpas på lön som utbetalas medan lagen är i kraft.

Genom lagen om statens pensionsfond upphävs statsrådets beslut om grunderna för pensionsavgifter för statens ämbetsverk och inrättningar samt statsrådets beslut om grunderna för statens affärsverks pensionsavgifter. Om detta skall enligt förslaget stadgas i lag och om grunderna för pensionsavgifterna skall finansministeriet ha rätt att besluta.

I ikraftträdelsestadgandet föreslås dessutom att beträffande kommunernas skyldighet att från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala arbetsgivares pensionsavgift skall stadgas genom förordning. Eftersom det med undantag av statens ämbetsverk och inrättningar samt affärsverk i fråga om samfund som omfattas av lagen särskilt har stadgats om skyldighet att betala arbetsgivares pensionsavgift till statskontoret, bör förverkligandet av lagens 4 § 1 mom. i ikraftträdelsestadgandet stadgas att pensionsavgiften dock skall betalas till statens pensionsfond.

I propositionen föreslås att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3. Lagstiftningsordning

När statens pensionsfond bildades ingick i 66 § 2 mom. regeringsformen ett stadgande om att en fond som inte är avsedd för årliga statsbehov kan utelämnas från statsförslaget. I lagförslagets (RP 163/1989 rd.) 5 § 1 mom. föreslogs att fondens medel skall kunna användas för betalning av lagstadgade pensioner. Riksdagens grundlagsutskott konstaterade i sitt utlåtande 16/1989 rd att en fond enligt vedertagen praxis kan bildas genom en lag som stiftas i vanlig lagstiftningsordning, förutsatt att följande två villkor gäller: i jämförelse med

den årliga statsbudgeten får fonden till sitt omfång inte bli så stor, att den budgetmakt som enligt regeringsformen tillkommer riksdagen riskerar att bli kränkt; för det andra får fonden inte bildas för årliga statsbehov. Utskottet ansåg att lagförslaget kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning, förutsatt att det ändrades så, att de medel som behövs för betalningen av pensionerna liksom tidigare inkluderas i den årliga utgiftsstaten. Riksdagen gjorde den av grundlagsutskottet föreslagna ändringen i lagförslaget och lagen antogs av riksdagen i vanlig lagstiftningsordning.

Sedermera har 66 § regeringsformen ändrats genom lag 1077/91. Nuvarande 66 § 1 mom. innehåller endast ett stadgande om att riksdagen för ett finansår i sänder beslutar om statsbudgeten. Beträffande möjligheten att bilda fonder saknas därmed stadganden, vilket innebär ett generellt förbud när det gäller bildandet av fonder som står utanför statsbudgeten. I sitt utlåtande 37/1992 rd har riksdagens grundlagsutskott med anledning av regeringens proposition 364/1992 rd med förslag till lag om ändring av lagen om statens säkerhetsfond konstaterat, att en lag, som innebär ett undantag från grundlag, enligt stadgad tolkningspraxis kan ändras i vanlig lagstiftningsordning, om den nya lagen inte utvidgar det undantag som gjorts i grundlagen genom den lag som skall ändras. Tillägg och ändringar som är oväsentliga med tanke på helheten och som i sig innebär en obetydligt större avvikelse från grundlagen, kan genomföras i vanlig lagstiftningsordning, om det som undantag från grundlagen en gång stadgade arrangemanget härigenom inte ändras till sin natur och till sin betydelse i sak.

Lagen om statens pensionsfond har ursprungligen stiftats i vanlig lagstiftningsordning. Om lagen skulle stiftas i dagens läge, skulle detta kräva lagstiftning i grundlagsordning. Vid prövningen av frågan om lagstiftningsordningen för den nu föreslagna lagen torde man kunna utgå från grundlagsutskottets ovan nämnda tolkningar sålunda, att om det nu inte föreslås en utvidgning av undantaget från den princip i 66 § regeringsformen, enligt vilken riksdagen beslutar om statsbudgeten för ett finansår i sänder, och de föreslagna ändringarna även annars är av oväsentlig karaktär samt ifrågavarande helhetsarrangemang inte ändras till sin natur och till sin betydelse i sak, kan lagen stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

I fråga om ovannämnda i 66 § regeringsformen avsedda princip föreslås inga ändringar. Avsikten är att pensionerna alltjämt skall betalas med budgetmedel och att riksdagen vid sin behandling av statsbudgeten skall besluta om storleken av den överföring som görs från fonden till budgeten. Enligt förslaget förändras fondens verksamhet i och med att den föreslås få rätt att placera medel utanför statsbudgeten. Därför föreslås det att för fonden tillsätts en direktion. Enligt förslaget kommer fonden att ta emot avgifter även från vissa sådana samfund utanför den statliga sektorn som omfattas av statens pensionssystem. Dessutom föreslås vissa smärre ändringar.

Regeringen anser att helhetsarrangemangen till sin natur och till sin betydelse i sak inte ändras till följd av de föreslagna ändringarna. Eftersom principen om att riksdagen för ett

finansår i sänder beslutar om statsbudgeten inte heller kränks, anser regeringen att lagändringarna kan göras i vanlig lagstiftningsordning enligt 66 § riksdagsordningen.

I stället för den separata ettåriga lag som stiftades om arbetstagarnas pensionsavgift föreslås det att stadganden om denna avgift skall ingå i lagen permanent. Detta ändrar inte på uppfattningen att den fördelning av kostnadsansvaret mellan arbetsgivarna och arbetstagarna som enligt förslaget skall införas inom förvärvspensionssystemet är en fråga som faller under den normala lagstiftningsordningen. Detta konstaterades även i grundlagsutskottets utlåtande 8/1992 rd.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om statens pensionsfond

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1989 om statens pensionsfond (1372/89) 1—6 §§ samt fogas till 7 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 7 a och en ny 7 b § som följer:

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning som omfattas av statens pensionssystem, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

Fonden har en direktion som beslutar om fondens placeringsprinciper och svarar för fonden. Direktionen utses av finansministeriet för tre år i sänder. Direktionen har en ordförande och högst sex medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig suppleant. Tre medlemmar och deras personliga suppleanter skall utses bland personer som föreslagits av statstjänstemännens och statens arbetstagares mest represen-

tativa centralorganisationer. Finansministeriet kan entlediga direktionens ordförande och medlemmar från deras uppdrag. Finansministeriet fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §

Statens pensionsfonds inkomster består av de pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund samt de pensionsavgifter från arbetstagare som inbetalas till fonden samt avkastningen av fondens medel. Fondens inkomster består dessutom av de överföringsavgifter som avses i lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag (1341/92) samt andra avgifter som enligt separata stadganden utgör inkomst för fonden.

För personer som omfattas av statens pensionssystem kan i enlighet med finansministeriets beslut anordnas pensionskydd som avvi-

ker från det lagstadgade pensionskyddet. För affärsverkens anställda kan det avvikande pensionskyddet anordnas på förslag av affärsverket. De avgifter som föranleds av anordnandet av det avvikande pensionskyddet ingår även i fondens inkomster.

Beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §

Statens ämbetsverk och inrättningar, statens affärsverk samt samfund och inrättningar, vilkas anställda omfattas av statens pensionssystem, betalar till statens pensionsfond arbetsgivares pensionsavgift, vars grunder statsrådet fastställer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Personer som är anställda av staten samt de om vilkas rätt till pension av statens medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om rätt till pension för dem som är anställda av staten skall till statens pensionsfond betala arbetstagares pensionsavgift, som till sin storlek motsvarar den i 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61) stadgade pensionsavgiftsprocenten av den lön till arbetstagaren som avses i 3 mom. Även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Arbetsgivaren innehåller i samband med löneutbetalningen arbetstagares pensionsavgift av den på ett tjänste- eller arbetsförhållande grundade, i 4 § lagen om förskottsuppbörd (418/59) eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (627/78) avsedda lönen samt redovisar pensionsavgiften till statens pensionsfond på det sätt som statskontoret bestämmer.

I fråga om ändringssökande som avser pensionsavgift iaktas i tillämpliga delar vad som stadgas i 23 § lagen om statens pensioner (280/66).

5 §

Ur statens pensionsfond kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning som avses i 1 §.

I fondens bokföring skall de medel som utgörs av arbetstagarnas pensionsavgifter behandlas så, att de kan särskiljas från de medel som utgörs av arbetsgivarnas pensionsavgifter samt statens pensionsfonds övriga medel.

De medel som utgörs av arbetstagares pensionsavgifter får på det sätt som avses i 1 mom. överföras till statsverket till ett belopp motsvarande högst den andel som inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare används för utjämning av det genomsnittliga pensionsansvaret.

Statens pensionsfonds medel kan lånas ut till statens affärsverk på det sätt som finansministeriet bestämmer.

Den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt och så att de ger avkastning.

6 §

Den andel av fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto som inte används på ett i 5 § stadgat sätt, skall lånas till staten för täckande av utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen beviljar.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta vilken är densamma som den ränta som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Den ränta som skall betalas på medlen på samlingskontot skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

7 §

Fondens bokslut godkänns av direktionen och fastställs av finansministeriet.

7 a §

Om pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, uppbärs till fonden en årlig dröjsmålsränta om 16 procent. Pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

7 b §

Arbetsgivare som avses i 4 § är skyldiga att till statskontoret lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Statskontoret har rätt att i arbetsgivarnas böcker kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än statskon-

toret har bestämt, kan pensionsavgiften indriv-
vas till högst dubbelt belopp.

Denna lag träder i kraft den
Lagen tillämpas på lön som utbetalas medan
lagen är i kraft.

Genom denna lag upphävs statsrådets beslut
av den 13 oktober 1988 om grunderna för
statens affärsverks pensionsavgifter (867/88)
och statsrådets beslut av den 14 juni 1990 om
grunderna för pensionsavgifter för statens äm-
betsverk och inrättningar (532/90).

Beträffande kommunernas skyldighet att
från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala
i 4 § 1 mom. avsedd arbetsgivares pensionsav-
gift stadgas särskilt genom förordning.

Har någon annanstans särskilt stadgats om
arbetsgivares pensionsavgifts storlek eller att
den skall betalas till statskontoret, betalas
avgiften dock på det som stadgas i 4 § 1 mom.
till statens pensionsfond.

Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 25 § 2 mom. lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87), detta lagrum sådant
det lyder i lag av den 29 december 1989 (1373/89), som följer:

25 §

Pensioner samt övriga förmåner och ersättningar

pensionsfond (1372/89). Övriga i 1 mom. av-
sedda förmåner och ersättningar uppbärs hos
affärsverket i enlighet med vad statsrådet be-
stämmer.

Beträffande pensionsavgifter som statens
affärsverk betalar stadgas i lagen om statens

Denna lag träder i kraft den

Helsingfors den 1 oktober 1993

Republikens President

Minister *Ilkka Kanerva*

1.

Lag**om ändring av lagen om statens pensionsfond**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 december 1989 om statens pensionsfond (1372/89) 1—6 §§ samt fogas till 7 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 7 a och en ny 7 b § som följer:

Gällande lydelse

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning hos staten, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

3 §

Fondens inkomster består av de pensionsavgifter från ämbetsverk och inrättningar som inbetalas till fonden och avkastningen av fondens medel.

Föreslagen lydelse

1 §

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning *som omfattas av statens pensionssystem*, och för att utjämna de utgifter som dessa medför för staten finns statens pensionsfond.

2 §

Statens pensionsfond är en fond som står utanför statsbudgeten och sköts av statskontoret.

Fonden har en direktion som beslutar om fondens placeringsprinciper och svarar för fonden. Direktionen utses av finansministeriet för tre år i sänder. Direktionen har en ordförande och högst sex medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig suppleant. Tre medlemmar och deras personliga suppleanter skall utses bland personer som föreslagits av statstjänstemännens och statens arbetstagares mest representativa centralorganisationer. Finansministeriet kan entlediga direktionens ordförande och medlemmar från deras uppdrag. Finansministeriet fastställer fondens arbetsordning på förslag av direktionen.

3 §

Statens pensionsfonds inkomster består av de pensionsavgifter från statens ämbetsverk och inrättningar, affärsverk och andra samfund samt de pensionsavgifter från arbetstagare som inbetalas till fonden samt avkastningen av fondens medel. Fondens inkomster består dessutom av de överföringsavgifter som avses i lagen om överföringsavgift då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag (1341/92) samt andra avgifter som enligt separata stadganden utgör inkomst för fonden.

Gällande lydelse

4 §
Statens ämbetsverk och inrättningar betalar årligen till fonden en pensionsavgift som motsvarar det uppkommande pensionsansvaret och vars grunder statsrådet bestämmer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Om pensionsavgiften för statens affärsverk stadgas särskilt.

5 §
Ur fonden kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning hos staten.

Föreslagen lydelse

För personer som omfattas av statens pensionssystem kan i enlighet med finansministeriets beslut anordnas pensionsskydd som avviker från det lagstadgade pensionskyddet. För affärsverkens anställda kan det avvikande pensionskyddet anordnas på förslag av affärsverket. De avgifter som föranleds av anordnandet av det avvikande pensionskyddet ingår även i fondens inkomster.

Beträffande upplösning av fonden stadgas separat.

4 §
Statens ämbetsverk och inrättningar, statens affärsverk samt samfund och inrättningar, vilkas anställda omfattas av statens pensionssystem, betalar till statens pensionsfond arbetsgivares pensionsavgift, vars grunder statsrådet fastställer. Statskontoret beslutar om pensionsavgiftens storlek och betalning.

Personer som är anställda av staten samt de om vilkas rätt till pension av statens medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om rätt till pension för dem som är anställda av staten skall till statens pensionsfond betala arbetstagares pensionsavgift, som till sin storlek motsvarar den i 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61) stadgade pensionsavgiftsprocenten av den lön till arbetstagaren som avses i 3 mom. Även riksdagsmän och medlemmar av statsrådet skall betala arbetstagares pensionsavgift.

Arbetsgivaren innehåller i samband med löneutbetalningen arbetstagares pensionsavgift av den på ett tjänste- eller arbetsförhållande grundade, i 4 § lagen om förskottsuppbörd (418/59) eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (627/78) avsedda lönen samt redovisar pensionsavgiften till statens pensionsfond på det sätt som statskontoret bestämmer.

I fråga om ändringssökande som avser pensionsavgift iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas i 23 § lagen om statens pensioner (280/66).

5 §
Ur statens pensionsfond kan i statsbudgeten årligen till statsverket överföras ett belopp som uppgår till högst tre fjärdedelar av de årliga utgifterna för pensioner som grundar sig på anställning som avses i 1 §.

I fondens bokföring skall de medel som utgörs

Gällande lydelse

6 §
Den andel som fonden har av medlen på statens centralbokförings samlingskonto och som inte behövs för den överföring som anges i 5 § skall lånas till staten för att täcka utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen har beviljat.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta, vars storlek statsrådet beslutar så att den allmänna ränteknivån och räntan som uppbärs för premielån inom det pensionssystem som åsyftas i lagen om pension för arbetstagare (395/61) beaktas. Räntan skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

Föreslagen lydelse

av arbetstagarnas pensionsavgifter behandlas så, att de kan särskiljas från de medel som som utgörs av arbetsgivarnas pensionsavgifter samt statens pensionsfonds övriga medel. De medel som utgörs av arbetstagares pensionsavgifter får på det sätt som avses i 1 mom. överföras till statsverket till ett belopp motsvarande högst den andel som inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare används för utjämning av det genomsnittliga pensionsansvaret.

Statens pensionsfonds medel kan lånas ut till statens affärsverk på det sätt som finansministeriet bestämmer.

Den andel av fondens medel som inte överförs till statsverket kan placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt och så att de ger avkastning.

6 §
Den andel av fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto som inte används på ett i 5 § stadgat sätt, skall lånas till staten för täckande av utgifter i statsbudgeten i enlighet med vad finansministeriet beslutar inom ramen för de lånefullmakter som riksdagen beviljar.

På fondens medel på statens centralbokförings samlingskonto och på medel som lånats till staten betalar staten en ränta vilken är densamma som den ränta som uppbärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare. Den ränta som skall betalas på medlen på samlingskontot skall årligen före utgången av februari i efterskott krediteras fonden.

7 §

Fondens bokslut godkänns av direktionen och fastställs av finansministeriet.

7 a §

Om pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, uppbärs till fonden en årlig dröjsmålsränta om 16 procent. Pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (367/61).

7 b §

Arbetsgivare som avses i 4 § är skyldiga att

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

till statskontoret lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Statskontoret har rätt att i arbetsgivarnas böcker kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än statskontoret har bestämt, kan pensionsavgiften indrivivas till högst dubbelt belopp.

Denna lag träder i kraft den
Lagen tillämpas på lön som utbetalas medan lagen är i kraft.

Genom denna lag upphävs statsrådets beslut av den 13 oktober 1988 om grunderna för statens affärsverks pensionsavgifter (867/88) och statsrådets beslut av den 14 juni 1990 om grunderna för pensionsavgifter för statens ämbetsverk och inrättningar (532/90).

Beträffande kommunernas skyldighet att från en viss tidpunkt och på ett visst sätt betala i 4 § 1 mom. avsedd arbetsgivares pensionsavgift stadgas särskilt genom förordning.

Har någon annanstans särskilt stadgats om arbetsgivares pensionsavgifts storlek eller att den skall betalas till statskontoret, betalas avgiften dock på det som stadgas i 4 § 1 mom. till statens pensionsfond.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 25 § lagen om statens affärsverk**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 25 § 2 mom. lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87), detta lagrum sådant det lyder i lag av den 29 december 1989 (1373/89), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Pensioner samt övriga förmåner och ersättningar

För täckande av pensioner till de anställda samt sådana falmiljepensioner till de anställdas anhöriga som följer av anställningsförhållandet betalar affärsverken pensionsavgifter som krediteras statens pensionsfond, enligt grunder som fastställs av statsrådet. Övriga förmåner och ersättningar som anges i 1 mom. bekostas av affärsverket i enlighet med vad statsrådet bestämmer.

Beträffande pensionsavgifter som statens affärsverk betalar stadgas i lagen om statens pensionsfond (1372/89). Övriga i 1 mom. avsedda förmåner och ersättningar uppbärs hos affärsverket i enlighet med vad statsrådet bestämmer.

Denna lag träder i kraft den